



بررسی تطبیقی شهر اطلاعاتی از دیدگاه ویلیام میچل و شهر عام از دیدگاه رم کولهاوس

سمانه زارع استخریجی^۱

کارشناس ارشد شهرسازی - مهندسین مشاور ماندان

تهران - خیابان ولیعصر - پایین تر از پارک ساعی - برج شهاب

Samane.zare@ut.ac.ir

چکیده

ویلیام میچل در گروه بندی بین علاقمندان شدید تکنولوژی و بیزاران از تکنولوژی در گروه اول قرار دارد که امیدوار به انتقال مناسب فضای الکترونیکی به شهر معاصر است. به نظر او از آنجا که تعداد زیادی از فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی که پیش از این در شهرها اتفاق می افتاد، اکنون در فضای الکترونیکی به وقوع می پیوندند، تغییر در برنامه ریزی شهری و همچنین طراحی شهری لازم می باشد. وی پنج اصل تحت عنوان آرمان شهر الکترونیک پیشنهاد می کند که شامل ماده زدایی، حرکت زدایی، تغییر نرم افزاری، اداره هوشمند و بهینه سازی خرید می باشد. تغییر مفهوم عرصه های عمومی و خصوصی، عدم لزوم زونینگ و تفکیک کاربریها، پیوند محل کار و محل زندگی جایگزین های الکترونیکی از اصول اساسی شهر اطلاعاتی از دیدگاه میچل هستند. رم کولهاوس به عنوان یکی از با جرات ترین و خلاق ترین معماران قرن حاضر مطرح است. وی حرفه خود را به عنوان آرشیکت با نوشتن یک کتاب شروع کرد. او در کتاب *XL, L, M, S* نظریات خود در رابطه با شهر عام را به مطرح نموده است. از دیدگاه او شهر عام، شهری بی تاریخ، بی هویت، بی مرکز و یکنواخت و ساکن می باشد. خیابان در شهر عام مرده است و جاده ها تنها به ماشین اختصاص دارند. هدف تحقیق حاضر بررسی نظریات و اصول پیشنهادی این دو نظریه پرداز شهری و تحلیل تشابهات و تفاوت های موجود میان آنها می باشد. در بررسی تطبیقی نظریات این دو معمار برجسته، این نتیجه حاصل گردید که در موارد عرصه های عمومی، سفرهای شهری، محل کار، خرید، تعاملات اجتماعی، آموزش، تکنولوژی و مرکز و پیرامون با یکدیگر مشابه بوده و در بخش های هویت، تمرکز، دانه بندی، تراکم، ارتفاع و حمل و نقل تفاوت های قابل توجهی دارند.

واژه های کلیدی: فن آوری اطلاعات، شهر اطلاعاتی، ارتباط از دور، شهر عام.

۱- کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای، دانشگاه تهران.



۱- مقدمه

هدف از این مقاله، مقایسه تطبیقی نظریات دو تن از صاحب نظران قرون اخیر (ویلیام میچل و رم کولهاوس) در ارتباط با شهر می باشد. لذا از آنجا که برای مقایسه تطبیقی، نیازمند بررسی و توصیف نظریات این اشخاص در رابطه با شهر هستیم، ابتدا در بخش اول و دوم این مقاله نظریات ویلیام میچل و رم کولهاوس به ترتیب در ارتباط با شهر اطلاعاتی و شهرعام تشریح شده و سپس در بخش سوم مقاله، به مقایسه تطبیقی نظریات این دو نفر پرداخته می شود.

۲- شهر اطلاعاتی از دیدگاه ویلیام میچل

۲-۱- مقدمه ای بر شهر اطلاعاتی

غالب تعاریف علمی - تخیلی توصیف کننده شهر مجازی نوید نوعی تحول در آینده بشری را داده اند که از شهر ماشینی دوران مدرن به سمت شهر اطلاعاتی دوران پست مدرن حرکت خواهد کرد. این تحول، مفاهیمی چون جغرافیای مکانی، کار، حرکت و ... را چنان دچار دگرگونی می نماید که نهایتاً به تعریف جدیدی از فضا و مکان می انجامد. در واقع، توسعه شتابان فن آوری اطلاعات، تاثیر شگرفی بر باور اولیه مفاهیمی چون مکان، زمان، فضای عمومی و خصوصی به جای گذارده و سرعت تحولات زندگی بشری را در حدی غیر قابل تصور تشدید نموده است. در حقیقت فن آوری اطلاعات با واگذار نمودن بسیاری از عملکردهای دنیای واقعی به فضای مجازی، امکان یک بازنگری بنیادی در ساختار واقعی شهرها را فراهم نموده است.

آنچه که تاکنون دور از دسترس می نمود، به کمک فن آوری اطلاعات در دسترس قرار می گیرد و در مقابل، پاره ای از نزدیکی هایی که به سبب ارتباطات چهره به چهره معنا پیدا می کرده، کمرنگ می شود. اطلاعات و اخباری که دستیابی به آنها مستلزم صرف هزینه و زمان بسیاری بود، اکنون تنها با فشار چند دگمه و حتی از طریق کامپیوترهای خانگی در اختیار همگان قرار دارد. در شهرهای سنتی بخش عمده ای از وقت شهروندان صرف انجام فعالی های تکراری و غیر مفید می شد. انتظار در صف ها، پیمودن مسافت های طولانی برای خرید کالا و دریافت خدمات، معطل شدن در ترافیک های سنگین تنها بخشی از اتلاف وقت در این گونه شهرها بود. در حالیکه در شهر اطلاعاتی به جای اینکه امور اداری به وسیله شخص انجام شود، با استفاده از شبکه های رایانه ای تهیه کالا، ارائه خدمات، و دستیابی به اطلاعات به صورت شبانه روزی امکان پذیر است.



۲-۲ - معرفی ویلیام میچل

ویلیام میچل استاد معماری، هنرهای رسانه ای و علمی دانشگاه MIT و همچنین رئیس دانشکده معماری و برنامه ریزی است. در گروه بندی بین علاقمندان شدید تکنولوژی و بیزاران از تکنولوژی میچل در گروه اول قرار دارد. این افراد متقاعد شده اند که این نوع شهر یک فضای آزاد و برابر است و مکانی است که بر مشکلات سنتی شهرهای صنعتی غلبه خواهد شد. او امیدوار به انتقال مناسب فضای الکترونیکی به شهر معاصر است و به جای تهیه یک مقاله طراحی فضاهای الکترونیکی قصد (۱) آگاه کردن خوانندگان را از کاربردهای چندگانه مربوط به اینترنت، در شهر و (۲) تهیه و معرفی آن پدیده ها از طریق معماری و برنامه ریزی شهری را دارد (<http://www.theatlantic.com/unbound/digicult/mitchell.htm>).

میچل کتابش "شهر ذره ها" را با عنوان زنگ بیدار کننده ای برای معماران و شهرسازان معرفی می کند تا دوباره به شهر فکر کنند و متوجه روابط مهم بین تکنولوژی و ماهیت شهر شوند. او معماران را به سمت دو مسئله سوق داده: (۱) آیا برنامه ریزی ساختار یک شهر لزوما باید به صورت فیزیکی باشد یا می تواند به صورت مجازی گسترش یابد. (۲) او معماران را متوجه شناخت و توجه به منابعی که دنیای مجازی (ارتباطات از راه دور) در اختیار آنها می گذارد، می نماید (<http://www.cityofbits.net/index.aspx>).

کار میچل با این فرضیه آغاز شده که از آنجا که تعداد زیادی از فعالیت های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی که پیش از این در شهرها اتفاق می افتاد، اکنون در فضای الکترونیکی به وقوع می پیوندند، تغییر در برنامه ریزی شهری و همچنین طراحی شهری لازم می باشد. کار جدید برنامه ریزی شهری و طراحی شهری دیگر شکل دادن به ساختمان ها و فضاها نیست، بلکه توسعه نرم افزاری است که محیط مجازی و اتصال الکترونیکی بین آنها را خلق می کند. شهر ذره ها پاسخ میچل به این چالش است (http://shirleyshor.com/text/city_of_bits.htm).

۲-۳ - شهر اطلاعاتی از دیدگاه میچل

۲-۳-۱ - آرمان شهر الکترونیک

میچل پنج اصل تحت عنوان آرمان شهر الکترونیک پیشنهاد می کند که می توان آنها را در طراحی، تولید، معماری، طراحی شهری، برنامه ریزی در سطح منطقه ای، ملی و جهانی به کار برد:

- ماده زدایی: جایگزینی اشیای فیزیکی و بزرگ با معادلهای کوچک شده که همان کار را انجام می دهند، مثل جایگزینی نامه با ایمیل که مصرف کاغذ را از بین برده است، یا فیبرهای نوری که جانشین کابلهای سنگین و ضخیم شده اند.

- حرکت زدایی: حرکت بیتها آشکارا کارآمدتر از حرکت مردم و کالاهاست، مثل تماشای فیلم در خانه به جای رفتن به سینما.



- بهینه سازی خرید: با به کارگیری فن آوری اطلاعات تحویل کالا به مشتری و مخصوصاً تحویل آنچه اختصاصاً مورد نیاز است و نه بیشتر امکان پذیر می شود. مثل درخواست روزنامه خاص، تحویل به موقع میوه و سبزیجات، مدیریت الکترونیک پرداخت صورت حسابها.

- اداره هوشمند: با قرار دادن کنترل‌های هوشمند در سیستم‌های آب، سوخت و انرژی الکتریکی می توانیم از هدر رفتن آنها جلوگیری کنیم و راهکارهای قیمت گذاری شناور را که به طور موثری نیازها را مدیریت و صرفه جویی را تشویق می نماید، وارد کنیم. مثل سیستم آبیاری هوشمند، حس گرهای الکترونیک برای روشن کردن چراغها، بازکردن درها و

- تغییر نرم افزاری: در بیشتر مناطق توسعه یافته نیازهای متفاوت از گذشته با هماهنگی کردن ساختمانهای موجود، فضاهای عمومی و شالوده های حمل و نقل برآورده خواهند شد (<http://books.google.com/books> online-City of Bits online text).

۲-۳-۲- تغییر مفهوم عرصه

فن آوری اطلاعات مفاهیم پایه ای عرصه های عمومی و خصوصی را متحول نموده و تصور انسان از فضا و مکان را چنان تغییر داده که نوعی حس عدم وجود مرزهای فضایی بر اذهان حاکم گردیده است. بدین ترتیب مفهوم عرصه عمومی و خصوصی به کلی متحول شده و تفکیک عرصه ها به سختی امکان پذیر می شود. در واقع شهرهای مجازی روایت جدیدی از فضا را ارائه می دهند که عاری از جسمانیت است. ارتباطات و ابزارهای قابل حمل، عرصه های متداوم حضور را عرضه می دارند که در عرصه های عمومی و خصوصی به یک میزان وجود دارند. به دلیل این تغییر، امروزه این تمایل مطرح گشته که فعالیت های انسانی می تواند بر اساس ملاک جدیدی تقسیم بندی شوند که نشانگر میزان نیاز آنان به اطلاعات می باشد. در واقع هرچه اطلاعات قوی تر می شوند، مقوله نزدیکی اهمیت کمتری می یابد و معماری نیز به تبع آن از تامین ارتباطات فضایی پیوسته معاف می گردد (علیزاده، ۱۳۸۴).

۲-۳-۳- عدم لزوم زونینگ و تفکیک کاربری ها

در مقیاس شهر تا پیش از این تفکیک عملکردها مبتنی بر ابزار زونینگ بوده است. لیکن امروزه جدا سازی فعالیت هایی همچون کار، تفریح و زندگی اجتماعی آن هم در شرایطی که همگی با کمک ابزارهای قابل حمل دیجیتالی پشتیبانی می شوند، چندان منطقی نمی نماید. شرایط جدید نوع جدیدی از انتظام فضایی را سازمان می دهد که زندگی چند فرهنگ را در مقابل تک فرهنگی، تلفیق عملکردی را به جای جداسازی و نهایتاً پیوند دادن فضاها را به جای قطعه قطعه کردنشان مطرح می سازد. برنامه ریزان کاربری



زمین می توانند با تعریف عرصه هایی انعطاف پذیر و متنوع ، حساسیت خود نسبت به اهمیت تفکیک کاربری ها را تلطیف نمایند. فرآیند دوران مدرنیسم قرن بیستم که مبتنی بر بحث جدایی و تفکیک عملکردها با هدف تعدیل ابعاد فضاها برای به عهده گرفتن عملکرد خاص و شفاف بودن بصری عملکردها بوده است ، در مقیاس شهر حوزه های مسکونی تفکیک شده از زون تجاری و صنعتی را موجب شده است. این در حالی است که استراتژی فوق الذکر با ورود ابزارهای الکترونیک بی سیم که قادرند در موقعیتهای مختلف به فعالیت خود ادامه دهند ، بی معنی شده است (City of Bits - <http://books.google.com/books> online Bits online text).

۲-۳-۴- پیوند محل کار و محل زندگی

به موازات تضعیف مرزهای فضایی ، اتفاق دیگری در حال رخ دادن است و آن تغییر ساختار کار روزانه است. اگر چه انقلاب صنعتی جدایی خانه و محل کار را به عنوان یک کار مطرح ساخت ، انقلاب دیجیتالی دوباره آن را به هم پیوند زد. ما شاهد افزایش تعداد افرادی هستیم که به کمک امکانات الکترونیکی ، امکان کار در خانه را پیدا می کنند. این واقعیتی است که شبکه بی سیم ، تجهیزات الکترونیکی قابل حمل و محیط های کاری آن لاین ، این امکان را فراهم می آورد تا کاربران در هر محیطی که مایلن به فعالیت کاریشان ادامه دهند. با این توجه می توان فرض کرد که الگوی کار در قرن بیست و یکم ، منطبق با کاربرانی در حرکت خواهد بود که از حق انتخاب به مراتب بیشتری در زمینه فضاهای کاری خود بهره مندند (http://shirleyshor.com/text/city_of_bits.htm).

۲-۳-۵- جایگزین های الکترونیکی

یکی از پایه ای ترین تغییراتی که معماری و شهرسازی از آن متاثر خواهد بود ، مربوط به این واقعیت است که ارتباطات دیجیتالی ، جایگزین های الکترونیکی را به دنبال خواهند داشت ، که حد اقل بخش هایی و حتی گاهی بخش اعظمی از جابه جایی های فیزیکی را غیر ضروری می نمایند. به بیان دیگر ، فضای مجازی می تواند فضای حقیقی را با عهده گرفتن وظایف زمان بر و هزینه بر پشتیبانی نماید. از سوی دیگر همچنانکه توانایی های شبکه ارتباط از راه دور گسترش می یابد و مناطق تحت پوشش آنها بیشتر می شود ، این تلقی ایجاد می شود که فن آوری اطلاعات می تواند به عنوان جایگزینی جهت سفرهای درون شهری در شکل سنتی خود تلقی شود. دسترسی ها و راهها اتصالات الکترونیکی شده و نماها توسط صفحه های گرافیکی جایگزین شده اند (که پیش از این ، شامل ویتترین مغازه ها و فضاهای خرید و فروش بودند). ارتباطات دیجیتالی از راه دور با کمک ارتباطات مجازی در ابعاد گسترده ای ، جانشین چرخه فیزیکی و کالبدی می شود. عملکردهایی که مردم را وارار می کرد که در مکان هایی جداگانه کار و زندگی کنند ، در



حال اضمحلال است. به این ترتیب ابنیه غول پیکری همچون بانک ها و مراکز تجاری بخش عمده ای از وظایف عمده خود را به جایگزین های مجازی منتقل می کنند. به عبارت دیگر پاره ای از فعالیت های انسانی که به ابنیه درشت دانه و پر تراکم می انجامید، در تلفیق با دنیای مجازی دچار تغییر شده و تغییر ماهیت و موقعیت می دهند. در جهان فن آوری اطلاعات تنها ابنیه درشت دانه قابل رویت، مرتبط با فعالیت های فیزیکی انسان هستند. جهان مجازی تا جایی عهده دار فعالیت های عرصه حقیقی زندگی می شود که بعد فیزیکی و جسمانیت پا به عرصه می گذارد. به عنوان مثال استادیومهای ورزشی و پارکها به راحتی قابل حذف نیستند. بنا بر این ابنیه درشت دانه محو نمی شوند، بلکه به راحتی تغییر ماهیت و موقعیت می دهند.

- با قدرت گرفتن عرصه های مجازی در سطح شهرهای موجود، پهنه های تک کاربری که در تصرف کاربری ویژه ای قرار دارند، به نفع پهنه های اختلاط کاربری رنگ می بازند (محمودی، ۱۳۸۷).
- آلودگی های صوتی و زیست محیطی و ترافیک شهری در شهر اطلاعاتی کاهش می یابد.
- طیف وسیعی از تجربه های شخصی online: مانند خریدهای الکترونیکی، آموزشهای از راه دور (مکاتبه ای)، همراه با بازنگری فرایندهای در حال انجام از طریق شبکه اینترنتی، نظیر رای دهی الکترونیکی، آموزش مکاتبه ای، بانکداری مجازی و سیستم های تجارت در شهر اطلاعاتی برای کاربران عرضه می شود.

۳- شهر عام از دیدگاه رم کولهاوس

۳-۱- معرفی رم کولهاوس

رم کولهاوس یکی از برجسته ترین معماران قرن حاضر و دریافت کننده جایزه پritzker در سال ۲۰۰۰ است که به عنوان یکی از بهترین، با جرات ترین و خلاق ترین معماران مطرح است. کولهاوس حرفه خود را به عنوان آرشیست با نوشتن یک کتاب شروع کرد، نه طراحی یک ساختمان. کتاب او به عنوان متنی در باره معماری مدرن و جامعه بسیار مورد توجه قرار گرفت. آن کتاب نه تنها کولهاوس را در دنیای معماری مطرح کرد، بلکه او را به عنوان یکی از بزرگترین و خلاق ترین افراد در نسل حاضر مطرح کرد.

او از ۱۹۶۸ تا ۱۹۷۲ در مدرسه معماری AA در لندن تحصیل کرد. مقاله "دیوار برلین به مثابه معماری" (۱۹۷۰) و مقاله "مهاجرت، یا زندانیان داوطلبانه ی معماری" (۱۹۷۲) حاصل تفکر او در آن مدرسه است. کتاب «نیویورک تبار، بیانه معطوف به گذشته ای برای مانهاتن» را در سال ۱۹۸۷ منتشر کرد. در سال ۱۹۹۵ همراه با بروس مائو کتاب XLLM,S منتشر کرد که کارهای او را در زمینه جامعه امروز، ساختمان و توسعه شهر ارائه می کرد. او در این کتاب نظریات خود در رابطه با شهر عام را مطرح نموده است.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Rem_Koolhaas)



۲-۳- تئوری شهر عام

- هویت به منزله حاصل اصلی ماده از جمله واقعیت تاریخی، شرایط و موقعیت و وضعیت موجود مطرح است. هویت تمرکزگراست به این معنی که به یک جوهر تأکید می‌کند.

- در شیوه برنامه ریزی متمرکز، تأکید بر مرکزیت به عنوان هسته ای با ارزش و کانون با اهمیت چندین برابر مخرب است. شهر عام شهری است که از گرفتاری های مرکز و از قید و بندهای هویت آزاد است. شهر عام با این چرخه های مخرب و وابستگی در تقابل است. این شهر هیچ چیز به جز انعکاس احتیاجات و توانایی های امروزی نیست. این شهر بدون تاریخ است. برای همه به اندازه کافی بزرگ و آسان است و به صرف هزینه و تعمیرات احتیاجی ندارد. اگر روزی به اندازه ای کوچک شود که پاسخ گوی نیازها نباشد، به راحتی گسترش می یابد. اگرکهنه شود خود باعث تخریب خود شده و مجددا مطابق با نیازهای روز بازسازی می شود (رئیس، ۱۳۸۵).

۳-۳- اوصاف کلی

شهر عام چیزی است که پیش از آنکه بخش عظیمی از زندگی شهری مغلوب فضاهای سایبرنیتیکی شوند، برجای می‌ماند. حسها ضعیف و هیجانها نادرست است. شهر عام در مقایسه با شهر کلاسیک، آرامشی تسکین دهنده دارد. عموماً از منظری ساکن ادراک می‌شود. در شهر عام لفظهای تک تک و پراکنده به جای تجمع یا حضور همزمان، از هم فاصله پیدا می‌کند. آرامش شهر عام با خلوت کردن قلمرو اجتماعی به دست می‌آید. سطح شهر اکنون تنها حرکت های ضروری را در خود می‌پذیرد: خصوصاً حرکت ماشین‌ها را. بزرگراه‌ها، صورت جدید بلوارها و میدان‌ها هستند که فضای بیشتری را اشغال می‌کنند. شهر عام قابل تفکیک است: یعنی از تکرار یک واحد ساختاری ساده شکل می‌گیرد. مهم ترین جذابیت آن بی‌نظمی حاکم بر آن است. فرودگاه‌ها که زمانی نشانه‌ی فضای خنثی در شهر بودند، امروزه جزء بارزترین ویژگی آن و قوی‌ترین نماد تفاوت شهر به شمار می‌آیند (رئیس، ۱۳۸۵).

۳-۳-۱- شهرسازی

۱- خصوصیت برجسته شهر عام، این است که هر چه را که تاریخ مصرفش گذشته و کار نمی‌کند به سادگی کنار می‌گذارد و هر چه امکان رشد دارد به جای آن بپذیرد. به این معنی که امور گذشته و آینده را در خود می‌پذیرد و در حقیقت فقط با این دو سازگار می‌شود. شهر عام بقایای چیزی را در خود دارد که قبلاً به مفهوم شهر شناخته می‌شد. شهر عام «شهر آینده» است که زمینه شکل‌گیری آن را شهر پیشین فراهم آورده است.



- ۲- خیابان مرده است و پیاده رو صرفاً جهت هدایت جریان حرکتی وجود دارد.
- ۳- شهرعام از افقی بودن به سمت عمودی شدن پیش می‌رود. اینگونه به نظر می‌رسد که آسمانخراش‌ها حرف آخر را خواهند زد و در همه جا می‌توانند وجود داشته باشند. برجها با فاصله نه چندان زیاد در کنار هم ایستاده اند، در میان آنها فضا دمیده شده است تا آنها فعل و انفعالات داخلی نداشته باشند.
- ۴- خانه‌سازی یک مشکل نیست یا کاملاً قانونی حل شده (برج یا احجام یکپارچه که آسمان را مصرف میکنند) و یا کاملاً به تصادف واگذار شده است (که غیر قانونی و جعبه‌هایی از خانه‌های رعیتی خود ساخته که زمین را مصرف میکنند).
- ۵- جاده‌ها فقط به ماشین اختصاص دارند. مردم از وسایل مختلف سواری می‌گیرند (مثل شهر بازی) یا سطحی که آنها را از روی زمین بلند می‌کند و بعد در معرض انواع شرایط اغراق آمیز قرار می‌دهد.
- ۶- نوعی از گسترش افقی در شهر عام وجود دارد، اما در حال از دور خارج شدن است. فضاهای دیده می‌شود که حاوی بقایای تاریخی است و هنوز پاک نشده است که به عنوان نشانه‌هایی دال بر نگهداری شهر تاریخی هستند که به تازگی ساخته شده اند.
- ۷- قطعاً با اینکه شهر عام جدید است اما منظومه‌ای از شهرهای جدید گرد آن حلقه می‌زنند.
- ۸- شهرعام نشان دهنده مرگ قطعی برنامه‌ریزی است، نه به این دلیل که خود فاقد برنامه‌ریزی است، اما به دلیل آن که خطرناک‌ترین و وجدآورترین کشف حاصل از ظهور شهر عام آن است که برنامه‌ریزی هیچ تاثیری در آن ندارد (محمدی، ۱۳۷۶).

۳-۳-۲- برنامه

- ۱- ادارات هنوز هستند، اما مردم می‌گویند که دیگر نیازی به آنها نیست، در طول پنج تا ده سال آینده هم در خانه کار خواهیم کرد. اما در این شرایط ما به خانه‌های بزرگتر که بتوان در آن جلسه داشت نیاز خواهیم داشت. ادارات به خانه‌ها تبدیل خواهند شد.
- ۲- تنها فعالیت خرید کردن است.
- ۳- هتل‌ها مهترین محل اقامت در شهر عام خواهند شد. بلوک‌های شهری که زمانی محل ادارات بودند و همیشه مملو از رفت و آمد، حال نشانگر مکانهای مهم تر در جاهای دیگر هستند. هتل‌ها حالا مکانهایی هستند که با افزایش امکانات، بیشتر از همه به چشم می‌خورند. حتی به عنوان محل‌های خرید، نزدیک‌ترین مکان به محل‌های زندگی شهری هستند (رئیس، ۱۳۸۵).

۳-۳-۳- معماری

- ۱- مثل همه شهرها در شهر عام ساختمانهای جالب و خسته کننده وجود دارد.



- ۲- معماری شهر عام از نظر تعریف و توصیف بسیار زیباست.
 - ۳- زاویه نماها تنها منبع موثق برای تعیین نبوغ معماری است.
 - ۴- ماهیت ظاهراً جامد شهر عام گمراه کننده است، ۵۱٪ حجم آتریوم می باشد. آتریوم فضای خالی است و فضاهای خالی مهمترین بخش بلوک‌های شهر عام هستند. به شکل متضادی، خالی بودن این فضا وجود فیزیکی آن را کمتر نشان می دهد.
 - ۵- سبک دلخواه پست مدرن است و همیشه همینطور خواهد ماند و تنها سبکی است که بین عمل و احساسات موفق بوده است.
 - ۶- تنوع هرگز کسل کننده نیست، کسالت هرگز متنوع نیست. تنوع بی پایان شهر عام حداقل به عادی کردن تنوع نزدیک می شود (مزینی، ۱۳۷۶).
- ۳-۴- نکات برجسته در تئوری شهر عام
- شهر عام نهضتی برای شبیه شدن همه شهرهاست و شعار آن مرگ بر صفات هویت دهنده شهر می باشد.
 - نخستین مشخصه شهر عام بی هویتی است.
 - در شهر عام تمرکز وجود ندارد.
 - شهر عام بی تاریخ است.
 - یکنواختی، سکون و سکوت در شهر با تخلیه عرصه های عمومی صورت می گیرد.
 - سطح شهر عام تنها حرکت های ضروری را در خود می پذیرد.
 - فرودگاهها که در شهرهای کنونی از جمله بی هویت ترین عوامل شهرند، تنها عامل مشخصه شهر عام خواهند شد.
 - شهر عام از تکرار یک واحد ساختاری ساده شکل می گیرد.
 - بزرگ ترین بدعت شهر عام این است که در آن هرچه از کار بیفتد، دور ریخته می شود. یا به عبارت دیگر واقعیت جای ایده آلیسم را می گیرد.
 - فضاهای خارج از قلمرو جمعی، عامل قوام شهر هستند.
 - شهر عام پناهگاه تمام فعالیت های غیر قانونی و کنترل نا پذیر است.
 - خیابان در شهر عام می میرد، فقط پیاده روی به عنوان مجاری حرکت وجود خواهد داشت.
 - گرایش شهر عام گسترش عمودی به جای گسترش افقی است. بنابراین آسمانخراش مشخصه نوع نهایی ساختمان های آن است.
 - در شهر عام سبک آزاد رایج است.



- سه عنصر اصلی شهر عبارتند از: جاده، ساختمان و طبیعت.
- جاده‌ها در شهر عام فقط به ماشین اختصاص دارند.
- در شهر عام، زنجیره علت و معلولی بین امور وجود ندارد.
- ادارات در شهر عام، به خانه‌ها تبدیل می‌شوند.
- هتل‌ها مهترین محل اقامت در شهر عام خواهند شد.
- سبک دلخواه در شهر عام پست مدرن است (مزینی، ۱۳۷۶).

۴- مقایسه تطبیقی

۴-۱- تشابهات

۴-۱-۱- عرصه‌های عمومی

- در شهر اطلاعات فقدان فعالیت در فضاهای عمومی، مسئله بسیار مهمی می‌باشد. این مسئله به دلیل انتقال فعالیت از عرصه‌های عمومی به عرصه‌های خصوصی افراد است (کار از راه دور- خرید از راه دور).
- در شهر عام یکنواختی و آرامش شهر توسط تخلیه عرصه اجتماعات عمومی صورت می‌گیرد.

۴-۱-۲- سفرهای شهری

- در شهر اطلاعاتی با توجه به گسترش شبکه‌های ارتباط از راه دور، کاهش سفرهای درون شهری را مشاهده می‌کنیم. در واقع با کاهش سفرهای شهری، ما با گسترش سفرهای داخل محلات روبرو هستیم و این مسئله جذایتهای محلی را افزایش می‌دهد و منجر به تشویق تعامل اجتماعی در مقیاس محله می‌شود.
- در شهر عام نیز با توجه به وجود بزرگراهها و امکان انجام فعالیت‌های انسان از جمله کار و خرید و از طریق شبکه و فن آوری اطلاعات میسر می‌شود، در نتیجه سفرهای درون شهری کاهش می‌یابد.

۴-۱-۳- محل کار

- در شهر اطلاعاتی امکان کار کردن در منزل، برای مردم به وجود می‌آید.
- این مسئله در شهر عام نیز دیده می‌شود: مکان کار و زندگی یکی می‌شود.

۴-۱-۴- خرید

- در شهر اطلاعاتی با توجه به کارگیری فن آوری اطلاعات تحویل کالا به مشتری امکان پذیر می‌شود. در واقع خرید اینترنتی جایگزین خریدهای معمول و فیزیکی می‌شود.

- در شهر عام اعتقاد به این مسئله که خرید کردن، تلف کردن وقت مفید انسان است، وجود دارد و خرید الکترونیکی و خرید از منزل جایگزین خرید کردن به روش سنتی می شود.

۴-۱-۵- تعاملات اجتماعی

- در هر دو نوع شهر، به دلیل دسترسی به فن آوری اطلاعات و تکنولوژی و گسترش شبکه های ارتباط از راه دور تعاملات چهره به چهره کم می شود.

۴-۱-۶- آموزش

- در هر دو نوع شهر آموزش و یاد گیری وجود دارد.

۴-۱-۷- تکنولوژی

- بر معماری هر دو شهر، تکنولوژی حاکم می باشد.

۴-۱-۸- مرکز و پیرامون

- شهر اطلاعاتی، مفهوم حومه نشینی را زیر سوال می برد و ناقض مفهوم مرکز و حومه است.
- در شهر عام نیز تفائتی بین مرکز و پیرامون وجود ندارد و ادغام مرکز- پیرامون و نفی ایده مرکز- حاشیه مد نظر قرار دارد (ماخذ: نگارنده).

۴-۲- تفاوت ها

۴-۲-۱- هویت

- در شهر اطلاعاتی با ایجاد هویت و پیوندهای هویتی در سطح محلات روبرو هستیم. این مسئله به این دلیل است که مردم به سبب شغل های جدیدشان که به صورت از راه دور انجام می گیرد، نیازی به تحرک و جا به جایی در شهر ندارند. لذا مردم، پیوندهای عمیق تر و ارتباط هویتی قوی تری را با اجتماعات محلی شان برقرار خواهند کرد.

- در حالیکه مهم ترین ویژگی شهر عام، بی هویتی آن است. به این معنی که در این شهر، هر آنچه عامل هویت بخشی به شهر باشد، کنار گذاشته می شود.

۴-۲-۲- تمرکز

- در شهر اطلاعاتی ما پدیده چند مرکزی شدن شهر را شاهد هستیم. الویت مراکز شهری موجود بر یکدیگر، بنا بر معیار میزان دسترسی آن به شبکه اطلاعات خواهد بود.



- در شهر عام پدیده عدم تمرکز شهری و بی مرکزی به وضوح قابل مشاهده است.

۴-۲-۳- دانه بندی

- در شهر اطلاعاتی احداث ابنیه با مقیاس های درشت و غیر متعارف، کمتر اتفاق می افتد. همچنین در این شهر به دلیل انتقال بسیاری از وظایف به دنیای دیجیتال، بسیاری از ابنیه درشت دانه کارایی خود را از دست می دهند. به همین دلیل شهر از دانه بندی نسبتاً یکنواختی برخوردار می باشد.
- با این وجود، در شهر عام این یکنواختی دانه بندی به دلیل وجود ابنیه درشت مقیاس از جمله آسمانخراش ها و برج ها دیده نمی شود.

۴-۲-۴- تراکم

- در شهر اطلاعاتی، به دلیل سیالیت مفهوم زمان و مکان و انتقال بسیاری از مسئولیت ها به دنیای دیجیتال، از شدت و تراکم مکانی کاربری ها کاسته می شود و عموماً مجموعه های عظیم اداری، تجاری محدود گشته و با واحدهای کوچکتر با تراکم کمتر جایگزین می شوند.
- در حالیکه در شهر عام با توجه به گرایش عمودی شهر و وجود برج ها و آسمانخراش ها با افزایش تراکم روبرو هستیم.

۴-۲-۵- ارتفاع

- شهر اطلاعاتی در مقایسه با شهر عام شهری کوتاه مرتبه خواهد بود.

۴-۲-۶- حمل و نقل

- در شهر اطلاعاتی به دلیل عدم اتکای زندگی شهری بر حرکت سواره، دسترسی های شهری عموماً متکی بر حرکت پیاده هستند. البته تعدادی بزرگراه در شهر برای ارتباطات ضروری سریع وجود دارد.
- در شهر عام، حمل و نقل سریع بر عرصه های شهری حاکم است و جاده ها فقط اختصاص به ماشین دارند چرا که بولوارها و میدان ها جای خود را به ماشین می دهند (ماخذ: نگارنده).

۵- نتیجه گیری



میچل پنج اصل تحت عنوان آرمان شهر الکترونیک پیشنهاد می کند: ماده زدایی، حرکت زدایی، بهینه سازی خرید، اداره هوشمند، تغییر نرم افزاری. تغییر مفهوم عرصه های عمومی و خصوصی، عدم لزوم زونینگ و تفکیک کاربریها، پیوند محل کار و محل زندگی جایگزین های الکترونیکی از اصول اساسی شهر اطلاعاتی از دیدگاه میچل هستند.

از دیدگاه کولهاوس شهر عام، شهری بی تاریخ، بی هویت، بی مرکز و یکنواخت و ساکن می باشد. خیابان در شهر عام مرده است و جاده ها تنها به ماشین اختصاص دارند.

جدول ۱- مقایسه موردی شهر اطلاعاتی و شهر عام [ماخذ: نگارنده]

شهر عام	شهر اطلاعاتی	تفاوتها	شهر اطلاعاتی و شهر عام	تشابهات
بی هویتی	ایجاد هویت در سطح محلات	هویت	فقدان فعالیت در فضاهای عمومی تخلیه عرصه اجتماعات عمومی	عرصه های عمومی
بی مرکزی	چند مرکزی شدن شهر	تمرکز	کاهش سفرهای درون شهری	سفرهای شهری
وجود ابنیه درشت مقیاس	ممنوعیت احداث ساختمان با مقیاس درشت ← دانه بندی نسبتا یکنواخت	دانه بندی	امکان کار در منزل	محل کار
افزایش تراکم	کاهش شدت و تراکم کاربری ها	تراکم	خرید الکترونیکی و خرید از منزل	خرید
	شهر کوتاه مرتبه	ارتفاع	کاهش تعاملات چهره به چهره	تعاملات اجتماعی
عدم اتکای زندگی شهری بر حرکت سواره ← دسترسی های شهری عموما متکی بر حرکت پیاده	غلبه حمل و نقل سریع بر عرصه های شهر	حمل و نقل	امکان آموزش از راه دور	آموزش
			حاکمیت تکنولوژی بر معماری	تکنولوژی
			ادغام مرکز و پیرامون	مرکز و پیرامون



۶- مراجع

- ۱- حبیبی، سید محسن، (۱۳۸۶)، یادداشتهای نگارنده از کلاس سیر اندیشه های شهرسازی، دانشکده شهرسازی، دانشگاه تهران.
- ۲) رئیس، ایمان، (۱۳۸۵)، رم کولهااس، تهران، نشر خاک.
- ۳) علیزاده، توران، (۱۳۸۴)، راهنمای طراحی شهری با محوریت فن آوری اطلاعات، پایان نامه کارشناسی، رشته شهرسازی، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
- ۴) محمدی، مجید، (۱۳۷۶)، شهر بی شناسه، مجله آبادی، شماره ۲۵.
- ۵) محمودی، عادل، (۱۳۸۷)، شهر الکترونیک، تهران.
- ۶) مزینی، منوچهر (۱۳۷۶)، نقدی بر مقاله شهرعام، نوشته رم کولهااس، مجله آبادی، شماره ۲۵.

<http://books.google.com/books> online - (City of Bits online text)

<http://www.cityofbits.net/index.aspx>

<http://amsterdam.nettime.org/Lists-Archives/nettime-1-۹۶۱۱/msg۰۰۰۴۹.html>

<http://www.amazon.com/review/product/>

<http://www.theatlantic.com/unbound/digicult/mitchell.htm>

http://shirleyshor.com/text/city_of_bits.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Rem_Koolhaas

<http://iaumemari.com/modules.php>